

ἤθελεν ἀποτύχει, διὰ τοῦτο δὲ δὲν ἐπεζήτει καὶ δι' ἱκεσιῶν τὴν ψῆφον τῶν συμπολιτῶν του.

— Κάτι μαγειρεύει αὐτὸς ὁ διαβολάνθρωπος! εἶπεν ὁ φιλύποπος Γρηγόρης, ἀφοῦ ὁ πάρεδρος ἐξῆλθεν· ἔτσι τάχα καμώνεται πῶς δὲν τὸν μέλει, ἀλλὰ ὁ διάβολος ξεύρει μὲ τί χουλιάραις ἀνακατεύει τὰ πράγματα κρυφά.

Καὶ οἱ Μαυρολιθαρίται γινώσκοντες ἐκ πείρας τὴν πανουργίαν καὶ τὴν ὑπουλόγητον τοῦ δημοτικοῦ των ἄρχοντος, συνεμερίζοντο ἐνδομύχως τὴν γνώμην τοῦ ἀμαξηλάτου· διὸ παρηκολούθουν μετὰ προσοχῆς καὶ ἐσχολιάζον τὰ κινήματά του, ἅτινα ἐφαίνοντο αὐτοῖς ὑποπτα. Ἐπιβαίνων τοῦ λευκοῦ ἱππαρίου του ὁ Κοπάνης κατὰ πᾶσαν σχεδὸν πρωΐαν ἐξήρχετο τοῦ χωρίου μεταβαίνων προφανῶς εἰς περιοδείαν ἀνὰ τοὺς λοιποὺς δήμους τῆς ἐπαρχίας. Μιᾶ τῶν ἡμερῶν ὁ Στάθης ὁ Γκαβὸς ἐργαζόμενος εἰς τὸν ἀγρόν του καὶ ἰδὼν κατὰ τύχην τὸν πάρεδρον διερχόμενον, ἠβουλήθη νὰ τὸν παρακολουθήσῃ μακρόθεν καὶ νὰ τὸν κατασκοπεύσῃ. Ἀφοῦ τὸν παρακολούθησεν ἐπ' ὀλίγον διάστημα, εἶδε μετ' ἐκπλήξεως ὅτι ὁ ὁδοιπὸρος ἀντὶ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἀνάντη ἀμαξιτὴν ὁδὸν, παρεξέκλινε πρὸς ἀριστερὰν εἰσελθὼν εἰς δύσβατον ἀτραπὸν.

— Ὡ, ὦ! εἶπε καθ' ἑαυτὸν ὁ Στάθης, ποῦ διάβολο πηγαίνει ἐκεῖ κάτω;

Ἡ ἐκπληξὶς τοῦ χωρικοῦ ἦτο εὐλογος. Ἡ ἀτραπὸς, εἰς ἣν εἰσῆλθεν ὁ πάρεδρος τοῦ Μαυρολιθάρου ἦγεν εἰς μικράν τινα κοιλάδα, κειμένην εἰς ἀπόστασιν ἡμισείας περίπου ὥρας ἀπὸ τοῦ χωρίου. Εἰς τὸ βάθος τῆς κοιλάδος ταύτης ἀνυψοῦντο ἡ μᾶλλον εἰρπον χθαμαλαὶ καὶ πενιχραὶ τινες καλύβαι. Συκαὶ τινες ἀσθενικαὶ ἰσχνὴν παρέχουσαι σκιὰν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θεοῦ ἐφύοντο ἐγκαταλελειμμένοι καὶ αὐταὶ περικεῖ τῶν καλυβῶν, φρέαρ δὲ ἀτέχνως καὶ προχειρῶς ὀρυχθὲν ἐχρησίμευε πρὸς ὑδρευσιν τῶν ἐν τῇ πενθίμῳ ἐκείνῃ μονώσει δαιτωμένων. Ἀλλὰ διατὶ ἀπάτητος σχεδὸν ἐφαίνετο ἡ ἀτραπὸς; διατὶ οἱ χωρικοὶ διερχόμενοι ἔρριπτον βλέμματα τρόμου καὶ φρίκης πρὸς τὸ μέρος τῆς κοιλάδος; διατὶ ἀπέτρεπον διὰ κραυγῶν τὰ πρὸς τὸ κατηραμένον ἐκεῖνο μέρος ἀθῶως καὶ ἀνυπόπτως βαδίζοντα τέκνα των καὶ ἀπεδιώκον διὰ μαυιδῶν λιθοβολισμῶν τὰ πλησιάζοντα ἐκεῖ χάριν βοσκῆς ζῆα των; Διατὶ φιλήρημός τις διαβάτης οὐδέποτε ἐφαίνετο κατευθύνων πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο τὰ διαδήματά του;

Διότι αἱ πενιχραὶ τῆς κοιλάδος καλύβαι ἤσαν τὸ κατοικητήριον τῶν λεπρῶν.

(Ἔπεται τὸ τέλος).

ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ ΑΝΝΙΝΟΣ.

ΛΕΚΟΝΤ ΔΕΛΙΑ

Ὁ νέος ἀκαδημαϊκὸς τῆς Γαλλίας.

(Φιλολογικὸν σημεῖωμα)

Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία ἤνοιξε τὰς πύλας αὐτῆς βραδέως, ἀλλ' ἐν πάσῃ τιμῇ, πρὸς ποιητὴν ὑπέροχον· βραδέως μὲν, διότι ὁ νέος Ἀθάνατος πρὸ πολλοῦ ὑπερέβη τὸν οὐδὸν τῆς νεότητος, μεγατίμως δέ, καθ' ὅτι ἐν αὐτῇ καλεῖται νὰ πληρώσῃ μέγα καὶ δυσπλήρωτον κενόν, τὸ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ. Ἀλλ' ὅσον ἐξελαϊκεύθη τὸ ὄνομα τοῦ Οὐγκώ παρ' ἡμῖν, φερόμενον εἰκῇ ἐπὶ τῶν χειλέων καὶ τοῦ μᾶλλον ἀδαῶς ἔχοντος πρὸς τὴν φύσιν τῆς μεγαλοφυΐας αὐτοῦ, τοσοῦτον ὁ Λεκὼντ Δελίλ, ὁ ἐν τῇ ἀκαδημαϊκῇ ἀθανασία διάδοχος αὐτοῦ, ἀγνοεῖται ἐν Ἑλλάδι· ἄγνοια, ἥτις δὲν πρέπει νὰ ἐκπλήξῃ, οὐδὲ νὰ καταλογισθῇ ὡς ἀμάρτημα, ἀφ' οὗ ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι ὁ αἰοδὸς τῶν «Βαρβαρικῶν ποιημάτων», εἰ καὶ ἀποκαλύψας νέαν ποίησιν εἰς γενεάν ὅλην ποιητῶν, καὶ λίθον καὶ σμύρναν ἐξ αὐτῶν προσδεχόμενος, διατελεῖ ἀπρόσιτος ἐτι εἰς τοὺς πολλοὺς. Καθ' ὅτι οὗτος ὑπὲρ πάντα μουσολόγον ἔψαλεν ἐπὶ μεγάλης ἀρχαϊκῆς λύρας ιδέας καὶ αἰσθήματα, ἀπρόσιτα εἰς τὴν ἀντίληψιν τοῦ πλήθους, ἀντικείμενα εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις τοῦ συρμοῦ. Τὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ δύναται συμβολικῶς νὰ ἐξεικονίσῃ ἀχανὴς τῆς γοτθικῆς καλλιτεχνίας μητρόπολις, ἐν ἣ πάντες εἰσδύουσιν, ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος μέχρι τοῦ πληθείου, ἀπὸ τοῦ πρεσβύτου μέχρι τῆς παιδίσκης, καὶ πάντες, ἕκαστος κατὰ τὸν βαθμὸν τῆς νοητικότητος αὐτοῦ, αἰσθάνοντ' ἑαυτοὺς θαμβουμένους ὑπὸ τῆς λάμψεως τοῦ μεγαλείου· ἐν ᾧ ἡ Μοῦσα τοῦ Λεκὼντ Δελίλ εἶνε ὡς τὰ παλαιὰ ἐκεῖνα καλλιμάρμαρα εἰδῶλα, τὰ ἐπιμελῶς ἐν τῷ σηκῷ τοῦ ναοῦ περιφρουρούμενα, εἰς τῶν βεβήλων τὰ ὄρματα ἀθέατα, καὶ μόνον ὑπὸ τῶν μυστῶν καθορώμενα καὶ λατρευόμενα.

*

Ὁ Λεκὼντ Δελίλ ἐπιβάλλουσαν κατέχει θέσιν ἐν τῇ φιλολογικῇ γενεᾷ, ἥτις μετὰ τὴν μεγάλην ἀναμόρφωσιν τοῦ 1830 ἤρξατο διαμορφουμένη. Πλειότερον τοῦ Θεοδώρου Μπανβίλ καὶ τοῦ Βυδελαιρ, αὐτὸς ὁμολογεῖται ὡς ὁ κατ' ἐξοχὴν ἡγέτης τῆς φιλολογικῆς Σχολῆς τῶν «ποιητῶν τοῦ Παρνασσοῦ» (Parnassiens), κληθέντων οὕτω, διότι τὰ πρῶτα αὐτῶν ἔργα ἐδημοσίευσαν ἐν τριτόμῳ περιοδικῷ δημοσίευσματι τιτλοφορουμένῳ «Σύγχρονος Παρνασσός». Οὗτοι, συνεχίσαντες τὸ ἔργον τῶν ρομαντικῶν, ὑπελήφθησαν μὲν αὐτῶν κατὰ τὴν δαφίλειαν τοῦ αἰσθήματος καὶ τὴν δύναμιν τοῦ οἴστρου,

ἀλλ' ὑπερτέρησαν αὐτοὺς κατὰ τὸ πλαστικὸν κάλλος τοῦ στίχου, ἀναπτάντος εἰς τὸ ζενίθ τῆς ἀπολύτου τελειότητος, πᾶσαν ἄλλην φροντίδα θυσιάσαντες εἰς τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἀγνοῦ καλοῦ, κεκαθαρμένου παντὸς στοιχείου ἑτερογενούς, πρὸς δὲ κατιδόντες ἐγγύτερον, καὶ πιστότερον ἀποδόντες τὴν φύσιν. Οἱ ποιηταὶ οὗτοι, καὶ ὅπου λέγει ὁ Κοππέ, συνέρρεον εἰς τὸν οἶκον τοῦ Λεκόντ Δελίλ, ὡς εἰς παγόδαν ἰνδοῖ προσκυνηταί. Ἐξ ἄλλου, ὁ γράφας τὰ «Ἀρχαῖκα Ποιήματα» ἀνήκει εἰς τὴν χορείαν τῶν φανατικῶν ἐκείνων ἑραστῶν τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος, οἵτινες διὰ μόνων τῶν συγγραφῶν αὐτῶν, ἀπὸ τοῦ Ἀνδρέου Σενιέ μέχρι τῆς Κυρίας Ἀδὰμ, δικαιοτέρον ἴσως πολλῶν ἠδύναντο νὰ κληθῶσι *φιλῆλληνες*. Οὗτοι ἀποστρεφόμενοι τοῦ δυσειδοῦς δι' αὐτοὺς παρόντος, πολέμιοι, λανθάνοντες ἢ φανερώτεροι, παντὸς ὅ,τι ὑπέσκαψε καὶ κατέρριψε τὰ θεμέλια τοῦ ἀρχαίου κόσμου, κατηγάλωσαν τὰς ὥρας τῆς νοητικῆς αὐτῶν ὑπάρξεως προσβλέποντες αὐτὸν ἐν τῷ μαγικῷ κατόπτρῳ τῆς φαντασίας, ὡς τὴν ὥραιαν Ἑλένην ὁ Φάουσι ἐν τῷ κατόπτρῳ τοῦ Μεφιστοφελούς, πειρώμενοι νὰ καταυγάσωσι τὰ ἔργα τῶν διὰ τοῦ κάλλους καὶ τῆς ἁρμονίας τοῦ ἀρχαίου βίου, διώκοντες πολλάκις ἐν ταῖς στιγμαῖς τῆς πνευματικῆς αὐτῶν δημιουργίας τὸ νὰ ζῶσι, νὰ αἰσθάνωνται, νὰ σκέπτονται ὡς Ἕλληνες. Ἀλλ' οὐδεὶς εἰσέδυσεν εἰς τὰ μυστήρια τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος βαθύτερον καὶ ἐπιστημονικώτερον τοῦ Λεκόντ Δελίλ, οὐδεὶς, ἐκτὸς τοῦ Ἀνδρέα Σενιέ, κατεδείχθη ἐν τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ ἑλληνοπρεπέστερος ἐκείνου.

«Νῆσοι, — ἀναφωνεῖ ὁ ποιητὴς ἐν τῇ *Ἀφροδίτῃ τῆς Μήλου* — νῆσοι, τῶν θεῶν κοιτίδες! Ἑλλάς, μῆτερ σεπτὴ! * ὦ! διατί δὲν ἐγεννήθην ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ Αἰγαίου πελάγει, ὅτε οἰστρήλατος ἡ Γῆ τὸν Οὐρανὸν ἐκάλει, καὶ εἰς τὸ κέλευσμα αὐτῆς ὁ Οὐρανὸς κατήρχετο ὑπακούων;

«Ἄν τῆς ἀρχαίας Θετίδος τὰ χρυσταλλώδη νάματα δὲν περιέβαλον θωπευτικῶς τὸ λίκνον μου, οὐδὲ προσηυχῆθην ὑπ' ἀττικού ναοῦ μετόπην, πρὸ τοῦ βωμοῦ σου, ὦ θεά, — μετὰδος καὶ ἐν ἐμοὶ τὴν ἱερὰν φλόγα, ἀθάνατον κατὰστησον τὴν δόξαν μου, καὶ κατὰπεμψον ἐπ' ἐμὲ τὴν ἐμπνευσιν εὐρυθμον, ὡς ἐν ἁρμονικῷ τύπῳ θεῶν μέταλλον!»

Πρὸς τούτοις ὁ Λεκόντ Δελίλ εἶνε εἰς τῶν ἐν τῇ Γαλλικῇ φιλολογίᾳ εἰσηγητῶν τοῦ δόγματος τῆς ἀντικειμενικότητος (*impersonnalité dans l'art*), οὕτως θεωροῦνται ὡς παρασχόντες τὸν τελειότερον τύπον ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ ὁ Ρενάν, καὶ ἐν τῷ μυθιστορηματι ὁ Φλωβέρ. Κατὰ τὸ δόγμα τοῦτο ὁ ἀληθὴς καλλιτέχνης τοῦ λόγου δὲν πρέπει νὰ ἐπιδεικνύῃ ἑαυτὸν ἐν

τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, ἀλλὰ νὰ ὀχυρῶται ὀπισθεν τοῦ χρυσελεφαντίνου τείχους τῆς τέχνης αὐτοῦ, ἀπρόσιτος εἰς τοὺς πολλοὺς καὶ καταφρονῶν τῶν ἐπαίνων τοῦ πλήθους. Οἱ θιασῶται τῆς ἀντικειμενικότητος καθιεροῦσιν εἶδος τι καλλιτεχνικῆς ἀριστοκρατίας, διαιροῦντες τὸ κοινὸν εἰς τοὺς ὀλίγους μεμνημένους, πρὸς οὓς ἀπευθύνονται, καὶ εἰς τοὺς πολλοὺς ἀμνήτους περὶ ὧν ἀφροντιστοῦσι. Συνωδὰ τούτοις ὁ ποιητὴς τῶν «Ἰαμβοποιημάτων», ἀντὶ νὰ ἐμπνευσθῇ ἐκ τοῦ συγχρόνου βίου, ἀντὶ νὰ ψάλλῃ τὰ προσωπικὰ αὐτοῦ αἰσθήματα καὶ τὴν καρδίαν του ν' ἀπογυμνώσῃ αἰμάσσουσιν πρὸ τοῦ πλήθους, προέκρινε ν' ἀπομονώσῃ ἑαυτὸν, καὶ νὰ χωρισθῇ τοῦ πέριξ βίου διὰ φραγμοῦ ἀδιαρρήκτου. Ὡς δ' ἀπὸ τοῦ ὕψους φανταστικῆς τινος πύργου κατοπτεῖ τὴν μεγαλοπρεπῆ πρὸ αὐτοῦ παρέλασιν τῶν αἰώνων, καὶ ὡς ὁ Βισβαμιτρά, τῶν ἰνδικῶν ἐρήμων ὁ ἀσκητὴς ἐν τῷ *Συνασεπᾷ*,

Gardant à jamais sa rigide attitude,

Il rêve comme un Dieu fait d'un bloc sec et rude.

Ἀλλ' ὡς ὁ ἀτεγκτος Βισβαμιτρά ἐκάμφθη ἀπαξ πρὸ τῶν ἱκεσιῶν τοῦ *Συνασεπᾶ* καὶ τῶν δακρύων τῆς Σάντας, * οὕτω καὶ ὁ γαλήνιος ποιητὴς πλέον ἢ ἀπαξ παρέστη πρὸ τοῦ κοινου ἁλγεινῶς συνεσπασμένος, ὑποδηλῶν οὕτως ὅτι ἡ ἀπάθεια τῆς μορφῆς δύναται νὰ καλύπτῃ ψυχὴν βαθέως αἰσθανομένην καὶ ζηλοτύπως συγκεντρουμένην ἐν τῇ ὀδύνῃ αὐτῆς.

*

Εἰς τρεῖς μόνον τόμους — δὲν ὁμιλοῦμεν ἐν ταῦθα περὶ τοῦ σοφοῦ μεταφραστοῦ τῶν Ἑλλήνων καὶ Λατίνων κλασικῶν — περιλαμβάνεται σύμπαν τὸ ἔργον τοῦ ποιητοῦ τῶν *Ἀρχαῖκων, Βαρβαρικῶν καὶ Τραγικῶν ποιημάτων*, ὅπερ ἤρκεσε νὰ ἀναδείξῃ αὐτὸν τὸν ἐξοχώτατον τῶν ἀναφανέντων μετὰ τὴν ρομαντικὴν περίοδον. Ἐν τούτοις ὁ ποιητὴς ἀνιστᾷ τοὺς ἀρχεγόνους πολιτισμοὺς τῶν Ἰνδῶν, Ἑβραίων, Ἑλλήνων, Κελτῶν, Σκανδιναυῶν μετὰ τῶν θρησκευμάτων καὶ ἡθῶν αὐτῶν. «Ὅτι λέγει που ὁ Παῦλος Βουρζέ περὶ Ρενάν δύναται, νομίζω, νὰ λέχθῃ ἀπταιστώως καὶ περὶ Λεκόντ Δελίλ. «Προσέκλινε τὴν φαντασίαν αὐτοῦ πρὸ παντὸς βωμοῦ, παντὸς λιθάου ἀνέπνευσε τὸ ἄρωμα, ἐπανάλαβε τὰς προσευχὰς πάσης ἱεροτελεστίας, συνεμερίσθη τὴν ζέσιν παντὸς θρησκευματος.» * Αἱ ἱερὰὶ τοῦ Γάγγου ὄχθαι, ἔνθα ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς ὑπερλαμποῦς καὶ ἀκολάστου φύσεως ὁ ἄνθρωπος ἀνίσχυρος βυθίζεται εἰς τὴν ὄνειροπόλῃσιν τῆς Νιρόβανας, ἡ κυανὴ Μεσόγειος, τῶν ἀρκαδικῶν κοιλάδων καὶ τῶν σικελικῶν

(*) Poèmes antiques. G. nacepa.

(*) Paul Bourget. Essais de psychologie contemporaine.

ἔρων ἢ Ἑλλάς, οἱ τερατώδεις καὶ αἰνιγματικοὶ θεοὶ τῆς Ἰνδικῆς Μυθολογίας παρὰ τὸν χαρίεντα καὶ ἑναρμόνιον κόσμον τῶν Ὀλυμπίων καὶ ἡμιθέων, τῶν σατύρων καὶ τῶν νυμφῶν, κόσμον πλήρη φωτός καὶ κάλλους, εἴτα ὁ μεσαιών, ἀναπλαττόμενος ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ φρικαλεότητι, τοιαῦται εἰκόνες συγκινοῦσι τὸν Λεκόντ Δελίλ, αἰῶνων ὧν εὐρεῖται ἀπόψεις, μαγικῶς ἀκτινοβολοῦσαι ὑπὸ τὸ πρίσμα τοῦ παρελθόντος. Τί πρὸς ἐκεῖνον αἱ στεναὶ σχέσεις τῶν ἀτόμων πρὸς ἄλληλα, τὰ πάθη καὶ τὰ αἰσθήματα τοῦ καθ' ἡμέραν βίου; Δὲν ἐλκύουσι τὸν ποιητὴν αἱ πνιγνῆραι πόλεις τοῦ παρόντος, ἔνθα ὁ βίος μικροπράγμων, ἔνθα ἡ πρόοδος τῆς βιομηχανίας ἀπεμάρανε τὴν ἀρχέτυπον νεότητά τῆς ἀνθρωπότητας. Ἐλκύουσιν ἐκεῖνον οἱ σκηνίται τῶν ἐρήμων καὶ τῶν ὑψηλῶν βουνῶν, τὰ μεγάλα δράματα ὑπὸ τὴν σκιάν τῶν κέδρων, τῆς ἐλευθερίας αἱ μεγαλοπρεπεῖς ἰαχαί, τῶν ἀρχηγόνων λαῶν αἱ παραφοραί. Ἐκεῖνος ὄνειροπολεῖ τὰς χρυσᾶς ὑακινθοστεφεῖς λύρας, αἵτινες ἐτόνιζον τοὺς πρὸς τοὺς μάκκαρας ὕμνους καὶ συνώδευον τοὺς χοροὺς τῶν παρθένων· τὰς θεωρίας, τὰ μυστήρια, τὰς ἀγῶνας, καὶ τὰ ἱερὰ καὶ ἀπὸ βάθους καρδίας ποιήματα. Ἐκεῖνον συγκινοῦσιν οἱ εὐηγγελισμένοι θεοί, αἱ πολυτελεῖς ἱεροτελεστίαι, οἱ ἰδεώδεις τύποι, αἱ θριαμβευτικαὶ μεταστάσεις τῶν δικαίων εἰς τοὺς οὐρανούς. Ἀλλ' οἴμοι! Οὐδεὶς ἀναγινώσκει πλέον ἐν τῇ βίβλῳ τοῦ ἀρχεγόνου βίου. Ὁ Βισνὺ δὲν ἐδράζει πλέον ἐπὶ τοῦ κυανοῦ λωτοῦ, ἡ Ἑλλάς κεῖται νεκρά εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν Ἀθηνάων, καὶ ὁ Ναζωραῖος, τελευταῖος θεὸς τῆς ἀνθρωπότητος, ρηγνύει ἀπὸ τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ τὸ δεύτερον κραυγὴν πόνου καὶ ἀπογνώσεως... Καὶ τὸ ἀπαισιόδοξον τοῦ ποιητοῦ, ἡ ἄκρατος αὐτοῦ καταφρόνησις πρὸς πᾶν τὸ ὑφιστάμενον καὶ σύνθητες, διήκουσα ἕως τότε ὑπὸ τὴν ἐπικὴν καὶ κατ' ἐπίφασιν γαλήνην τῆς ἀντικειμενικῆς ποιήσεως, αἰφνης ἀκράτητος ἐκρηγνύται εἰς ὀρμητικὸν λυρικὸν τῶν στίχων, καὶ γράφει τὸ «Dies irae», τὴν «Ὑπατίαν», τὰ «Εἰς νεκρὸν ποιητὴν» καὶ τοὺς «Νεωτέρους» *sonnets*.

Καὶ παρὰ τὴν ἐποποιίαν τῆς ἀνθρωπότητος ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ παράκειται ὁμοίως ἑναργὴς εἰς βάθος καὶ εἰς κάλλος ἡ ἐποποιία τῆς φύσεως. Ἀπαράμιλλος χωριογράφος εἶνε ὁ Λεκόντ Δελίλ, καὶ ὁ χρωστήρ αὐτοῦ ἀρέσκειται κατὰ προτίμησιν εἰς τὰς εἰκόνας τῆς πυριφλέκτου, καταπληκτικῆς, θαμβούσης καὶ ἀδιαφόρου φύσεως· καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ζῶα τῶν δρυμῶν καὶ τῶν ἐρήμων, οἱ λέοντες, καὶ οἱ τίγρεις, οἱ κροκόδειλοι, οἱ βόες, οἱ λύκοι εὗρον ἐν τῷ ποιητῇ ζωγράφον ἀκριβέστατον τῶν μεγαλοπρεπῶν σχημάτων, θαυμάσιον ἐρμηνευτὴν τῶν ἀγρίων

καὶ μυστηριωδῶν αὐτῶν ὀρμεμφύτων. Καὶ ἐκ τῆς ἱστορίας καὶ τῆς φύσεως ἐμπνέεται ἰδίᾳ ὡς καλλιτέχνης, ἀναπλαττὼν τὸ ἐξωτερικὸν κάλλος, ὅπερ ἢ ἐν αὐτοῖς τηροῦσι τὰ πράγματα ἢ ἐκ τῆς ἀποστάσεως τῶν χρόνων προσδέχονται, ἀνευ ἡθικολογικῆς τιнос ὀπισθοβουλίας. "Ὅθεν εὐλόγως ἐλέχθη ὅτι ὁ ἀληθὴς ὀφύλος τῶν Αἰώνων» δὲν εἶνε ἡ ἀθάνατος ἐποποιία τοῦ Οὐγκώ, ἀλλ' ἡ θαυμαστὴ τριλογία τῶν *Ἀρχαϊκῶν*, *Βαρβαρικῶν* καὶ *Τραγικῶν* ποιημάτων τοῦ Δελίλ. Διότι ἐκεῖ μὲν οἱ αἰῶνες παρέρχονται πρὸ ἡμῶν διαβλεπόμενοι ὑπὸ τὸ πρίσμα τῆς μεγαλοφυΐας τοῦ Οὐγκώ, ἐν γραφικῇ καὶ ἠθικῇ ἀπεικονίσει καὶ μεθύνοντι πλούτῳ ρυθμοῦ, γιγάντειόν τι μεγαλεῖον προσλαμβάνοντες, ἐνταῦθα δὲ αὐτοὶ οἱ αἰῶνες, ὡς ὑπὸ τὴν ἐπιταγὴν θεοῦ τιнос, ἀνίστανται ἐκ νεκρῶν, καὶ ἀναζῶσιν, ὡς πάλαι, μεστοὶ θελγήτρου καὶ φρίκης καὶ ποιήσεως. Ὑπὸ τινὰς ἐπόψεις τὸ πνεῦμα τοῦ Λεκόντ Δελίλ συναντᾶται πρὸς τὸ τοῦ μεγάλου Γκαίτε, παρ' ὃ ἰσορροπῶς ἀκμάζουσιν ἡ σκέψις καὶ τὸ αἶσθημα, ἡ τε δημιουργικὴ καὶ κριτικὴ δύναμις. Καὶ παρίσταται ἡμῖν ἐφαρμύζων ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ τὸν θαυμάσιον ὀρισμὸν τοῦ ἡμετέρου Σολωμοῦ: «Πρέπει πρῶτα μὲ δύναμιν νὰ συλλάμβανῃ ὁ νοῦς τοῦ ποιητοῦ καὶ ὕστερον νὰ αἰσθάνεται ἡ καρδιά.»

*

Ἄλλα δύναται τις νὰ ἀνεύρῃ *καρδίαν* εἰς τὰ ποιήματα αὐτοῦ; Εἰς τὴν ἀπουσίαν τοῦ ἐγῶ, εἰς τὴν ἔλλειψιν τοῦ πάθους, ἀποτελούντων τὴν ἀστεῖρευτον ἀπὸ αἰῶνων πηγὴν πάσης τρυφεράς καὶ περιπαθοῦς ποιήσεως, εἰς τὴν ἀδιαφορίαν πρὸς τὰ ἦθη καὶ τὸν βίον τῶν συγχρόνων, ἀποβλέπουσιν οἱ ἀρνούμενοι τὴν λάμψιν τῆς ποιήσεως εἰς τὸν Λεκόντ Δελίλ. Ὑπὸ τὸν πολυτελεῖ αὐτὸν διάκοσμον τῶν λέξεων καὶ τῶν εἰκόνων, λεγουσιν, ματαίως προσπαθοῦμεν νὰ διῶμεν τὸν ἄνθρωπον, νὰ ἐνωτισθῶμεν τῶν γελώτων ἢ τῶν λυγμῶν αὐτοῦ. Τί πρὸς ἡμᾶς ὁ Βαγαβάς καὶ ὁ Βράμας, ὁ Ζεὺς καὶ ἡ Κυβέλη, αἱ Θῆβαι τοῦ Ἀμφίωνος, ἢ ὁ θάνατος τοῦ Βαλμίκη; ὁ Λεκόντ Δελίλ δὲν ἀνήκει εἰς τὸν αἰῶνα αὐτοῦ· δύναται νὰ εἶνε δεινὸς λογοπλόκος, ἀλλ' οὐδὲν πλέον... Ὅχι! ἀνταπαντῶσιν εὐγλωττῶς οἱ θιασῶται τοῦ ποιητοῦ, οὐδεὶς ποιητῆς ἐμφορεῖται βαθυτερον αὐτοῦ τοῦ πνεύματος τῶν νεωτέρων χρόνων, οὐδεὶς ποιητῆς ἀνήκει εἰς τοὺς συγχρόνους αὐτοῦ πλειότερον τοῦ Λεκόντ Δελίλ. Ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ ἀποτυπῶνται ἡ ὅλως σύγχρονος τάσις πρὸς ρεμβασμὸν καὶ ἀνάκλησιν τῶν ἐκλιπόντων αἰώνων, ὅπως τις γηράσας τρυφᾷ εἰς τὰς ἀναμνήσεις τῆς νεότητος αὐτοῦ. «Τὸ νεώτερον πνεῦμα, λέγει πού ὁ κριτικὸς Ἰούλιος Λεμαίτρ περιεργάζεται τοὺς θεοὺς τοῦ

αἰῶνι, αἰείποτε τὸν Ὀλυμπον προσατενίζων, λήσμων αἰείποτε τῆς ταπεινῆς γῆς;

Ὁ Ἕλλην ἀναγνώστης διατρέχων τὰ Ἀρχαῖα ποιήματα, ἐν οἷς ἡ εἰκὼν ἀφθονεῖ καὶ καταυγάζει, πᾶσα ἰδέα δι' εἰκόνων ἀνελίσσεται καὶ πολλάκις ἐκάστη λέξις ἀποτελεῖ εἰκόνα, ἐν οἷς τὸ ἄσμα, οὐχὶ σπανίως, διαιρεῖται εἰς στροφάς, ἀντιστροφάς καὶ ἐπωδούς, ἐν οἷς τῶν θεῶν καὶ ἡμιθέων τὰ ὀνόματα ἀπαντῶσιν ἐν τῇ πρωτοτύπῳ αὐτῶν χάριτι, ἐν οἷς τοὺς στίχους διακοσμοῦσιν Ὀμηρικὰ τὰ ἐπίθετα καὶ μεγάλυνουσιν Αἰσχύλεια πολλάκις τὰ νοήματα, οὐχὶ σπανίως ὑπολαμβάνει ὅτι εὐρίσκεται πρὸ ἀρχαίου περιωθέντος μέλους, ὅπερ τὸ πάλαι ἐψάλλετο ἐν χορῷ κυκλίῳ πρὸ τοῦ βωλοῦ. Ὁ λιγώτερον δὲ καταλαμβάνεται ὑπὸ τῆς σκέψεως νὰ μεταφέρῃ τὸ ποίημα εἰς τὴν καθ' ἑμᾶς γλῶσσάν, ἢ ὅσον κατέχεται ὑπὸ τῆς φροντίδος νὰ ἀνεύρῃ τὰς πηγὰς αὐτοῦ εἰς ἀντιστοίχους ἐννοίας καὶ λέξεις, ἀναδιφῶν σελίδας ἐκ τῆς Λυρικῆς Ἀνθολογίας, ἐκ τοῦ Πινδάρου, τοῦ Θεοκρίτου ἢ τοῦ Καλλιμάχου. Ὁ Ἕλλην ἀναγνώστης διαβλέπει ἐν τῇ Ἑλένῃ, τῇ Νιδῇ, τῇ Χείρῳ καὶ τῇ δράματι τῶν Ἐριρρύων, εἰς τῆς Ἀτῆς τὸ ἀναπόδραστον, τῶν χαρακτήρων τὸ ἀτίθασσον, τοῦ πάθους τὴν ὁρμὴν, ἀνταυγείαν τινα Αἰσχύλου ἐν ταυτῷ καὶ Εὐριπίδου, ἐν τῇ Κλυτίᾳ, τῇ Γλαύκῃ, τῇ Κλεαρίστῃ ἀναπνέει τὴν δροσέσσαν χάριν τοῦ Θεοκρίτου καὶ τοῦ Μόσχου, καὶ χαιρετᾷ ἐν τῇ Ὑπατίᾳ τὴν ἡθικὴν ὁμόφυλον τῆς Ἀντιγόνης. Ὁ ποιητὴς δὲν ἀρκεῖται μόνον ἀνακαλῶν ἀπὸ τοῦ χάους τῶν αἰῶνων εἰς τὸν ἥλιον τὴν κλεινὴν φιλόσοφον τῆς Ἀλεξανδρείας, χαρίζων εἰς ταύτην πνοὴν καὶ νεότητα, ἀλλὰ χωρεῖ ἀνυμνῶν ἐν ἰδίαις στροφαῖς μεσταῖς ἐμπαθοῦς λυρισμοῦ καὶ κάλλους· νομίζει τις ὅτι πρὸ ἐκείνης ἀπεκδύεται τὸ προσωπεῖον τῆς γαλήνης. Ἡ Ὑπατία εἶνε ἡ Βεατρίκη, εἶνε ἡ Ἑλθίρα αὐτοῦ, καὶ ἔτι πλέον, εἶνε τὸ σύμβολον αὐτῆς τῆς Μούσης τοῦ ποιητοῦ, ἥτις ἐν τῷ παρόντι αἰῶνι τῆς ἀσεβείας καὶ τοῦ θετικισμοῦ ἀφιερῶν τὴν μαγείαν τῶν ἐπῶν αὐτῆς ὑπὲρ τοῦ ἀποικοιμένου ιδεώδους καὶ τῶν λησμονουμένων θεῶν...

«Χαῖρε! σὲ ἀγαπῶ, μεγάλη κόρη! λαίλαπος πνοὴ ἐφυγάδευσεν τὸν κόσμον τῶν πατέρων σου, ἀλλὰ τὸν ἠκολούθησεν, συνεξορίσθης, καὶ τὸν ὑψηλὸν αὐτὸν Οἰδίποδα δι' αἰωνίου ἔρωτος ἐκάλυψεν.

«Τὴν ἄσπιλον ἐσθῆτα καὶ τὰς χειράς σου τὸ στίγμα τοῦ αἰῶνος δὲν ἐρρύπανεν· κ' ἐβάδιζες προσατενίζουσα τῶν ἄστρον τὴν ζωὴν, ἀγνοοῦσα τὰς κακίας καὶ τὰ ἐγκλήματα τῶν ἀνθρώπων.

«Οἱ εὐτελεῖς Χριστιανοὶ σὲ ἐπληξάν, σὲ κατηράσθησαν, ἐμεγαλύνθης πίπτουσα, ἀλλὰ φεῦ! τῆς Ἀφροδίτης τὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ Πλάτωνος ἀπῆλθον εἰς αἰετῆς ὥραιας Ἑλλάδος!

«Κοιμοῦ, λευκὸν θῦμα, εἰς τὰ βάθη τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ἐν τῷ παρθενικῷ λωτοσπεφῇ σαβάνῳ σου, κοιμοῦ! Ἐπὶ τοῦ κόσμου βασιλεύει ἡ ἀκάθαρτος ἀσχημία, ἀπωλέσθησαν τὰ ἔχνη τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγούσης πρὸς τὴν Πάρον.»

«Κεῖνται κόνις οἱ θεοί, κεῖται ἄφωνος ἡ γῆ, οὐδεὶς πλέον προσεῦχεται εἰς τὸν ἐρημωθέντα οὐρανόν σου· Κοιμοῦ! ἀλλὰ ψάλλε ζῶσα ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ποιητοῦ τὸν ὕμνον τὸν μελωδικὸν τῆς ἀγίας Καλλονῆς.

«Ἐκείνη μόνη ἐπιζῇ ἀσάλευτος καὶ αἰωνία! Ὁ θάνατος ἐς καταστρέφη, ἡ Καλλονὴ μαρμαίρει, ἀναγεννᾷ τὰ πάντα, καὶ οἱ κόσμοι καταρρέουσιν ὑπὸ τοὺς λευκοὺς τῆς πόδας!»

Πρὸς τοῦτοις δύναται ὁ Ἕλλην ἀναγνώστης νὰ ἀνεύρῃ περιέργους ἀναλογίας μεταξὺ τοῦ Λεκόντ Δελίλ καὶ τοῦ ἐξ Ἰμέρας μελοποιοῦ Στησιχόρου, οὗτινος, εἰ καὶ ἐλάχιστα λείψανα περιωρίζονται, τελείαν ἀναπλάττει τὴν ποιητικὴν φυσιογνωμίαν ὁ Μύλλερ ἐν τῇ «Ἱστορίᾳ τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας» Παρὰ τὰς σημαντικὰς διαφορὰς αἰτινὰς εὐλόγως ὑφίστανται μεταξὺ τοῦ Γαλάτου ποιητοῦ τοῦ ΙΘ αἰῶνος καὶ τοῦ Δωριέως αἰοῦ τοῦ ἔκτου π.χ. αἰῶνος, ὡς παρ' αὐτῷ, οὕτω καὶ παρ' ἐκείνῳ, ὑπὸ τινα ἔποψιν, ἢ ἐπικὴ ὑπόθεσις ὑπηρετεῖ διάθεσιν λυρικὴν, τὰ μυθολογικὰ διηγήματα χρησιμεύουσιν εἰς ἐξήγησιν λυρικῶν διανοημάτων καὶ ἡ ἐν τῷ παρόντι συγκίνησις βιάζει τὸν ποιητὴν νὰ στραφῇ ὀπίσω εἰς παλαιούς χρόνους, ἐκφράζων τὰ αἰσθήματα αὐτοῦ, εἴτε σπουδαῖα ἦσαν εἴτε παθητικά, ὅχι ἐξ ὑποκειμένου, καὶ κατὰ τὸν λυρικὸν τρόπον, ἀλλ' ἐξ ἀντικειμένου, δηλαδὴ ἐκ τῆς φύσεως ἢ ἐκ τῆς μυθολογίας.»

Τέλος, καὶ ἡ ἐποχὴν, ἐν τε τῇ κοινωνικῇ καὶ καλλιτεχνικῇ ἀναπτύξει

La barbarie nous tien encore dans sa gaine, κατὰ τὸν στίχον τοῦ Ἀλφρέδου δὲ Βινύ, ὁ Λεκόντ Δελίλ πρόκειται κάλλιστος χειραγωγὸς εἰς τὸν Ἕλληνα ποιητὴν τοῦ μέλλοντος ὅπως διαδράμῃ τοὺς τρίβους τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος. Πολλάκις ὀνειροπόλησα αὐτὸν στιλπνοῦντα τῆς φαντασίας αὐτοῦ τὰς πτέρυγας ἐν τῇ μελέτῃ τῆς ἑλληνίδος φύσεως καὶ τῆς ἑλληνίδος τέχνης. Ὡς ἐπεφανήσαν ποτε εἰς ἐκλογὴν πρὸ τοῦ μεγάλου Ἀλκείδου ἡ Κακία καὶ ἡ Ἀρετή, ὁμοίως εἰς τὸν ποιητὴν μου, ἄμα πατῶντα τὸ Ἀττικὸν ἔδαφος, δύο βίοι πρόκεινται· ὁ βίος ἐν μέσῳ τῆς τύρβης, τῆς σπουδῆς καὶ τοῦ ὄχλου τῶν νεωτέρων Ἀθηναίων, καὶ ὁ βίος ἐν τῇ ἱερᾷ γαλήνῃ καὶ σεπτῇ συντροφίᾳ τῆς ἀρχαιότητος, ἐν τῇ ὑψηλῇ μελαγχολίᾳ τῇ ἐκ τῶν ἐρείπιων καὶ τῶν ἀναμνήσεων αὐτῆς. Ὁ ποιητὴς μου θὰ περιπτυχθῇ ἀδιστακτικῶς τὸν δεῦτερον βίον, ὅστις, ἐν ᾧ στερεῖται τῆς χυδαίουτητος τοῦ πρώτου, δὲν εἶνε ὀλιγώτερον πραγματικὸς αὐτοῦ· μήπως

ἐκεῖ, ἐπὶ τοῦ βράχου τῆς Ἀθηνᾶς, δὲν παρίσταται ἀπτή τις ἀλήθεια ἢ ἀρχαιότης καὶ δὲν εἶνε πλήρης ζωῆς, αἰε προσφάτου καὶ νεουργοῦ ζωῆς, ὁ καθ' ἡμέραν προκύπτων εἰς φῶς, ὁ ἀστεῖρευτος τῶν καλλιτεχνημάτων κόσμος; Καὶ ἐφαντάσθη τὸν Ἑλληνα ἐκεῖνον ποιητὴν ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως περισκοποῦντα ἔνθεν μὲν τὸ ἄφατον κάλλος τοῦ περιόπτου Ἑλληνικοῦ ὁρίζοντος, ἔνθεν δὲ καρδίαν καὶ νοῦν πλανῶντα ἀπὸ τῶν καμπυλῶν τοῦ Παρθενῶνος εἰς τὰς παρθένους τοῦ Ἐρεχθεῖου· χαράσσοντα ἐκεῖ περὶ αὐτὸν ἀνυπέρβωτον κύκλον, μοχθοῦντα ὑπὸ τὸ κράτος τῆς σκέψεως, ἀλλ' εὐδαίμονα, μακρὰν τῶν χρηματιστηρίων καὶ τῶν ὑπουργείων, τῶν καφενείων καὶ τῶν ἐφημερίδων ἀναπέμποντα τὸ ἄσμά του ἐν γλώσσει κατὰ τοσοῦτον ὑπερόχω τῶν ιδιωμάτων, ἐν οἷς ἐτόνισαν τὰς ἐκ τῆς ἀρχαιότητος αὐτῶν ἐμπνεύσεις οἱ ποιηταὶ τῆς Δύσεως, οἱ Σενιέ οἱ Γκαῖτε καὶ οἱ Τέννyson, καθ' ὅσον αὕτη θὰ ἀναπολῇ πλείοτερον τὴν γλώσσαν τοῦ Ὀμήρου καὶ τοῦ Σοφοκλέους, ὅσον καὶ ἂν ἐρρακώθη, ὅσον καὶ ἂν παρηλλαγῇ ὑπὸ τῶν αἰώνων· καὶ ἐν τῷ ἄσματι αὐτοῦ περιφανῇ διδάσκαλον πρὸς τοῖς ἄλλοις ἔχοντα τὸν ψαλτὴν τῶν Ἀρχαϊκῶν, Βαρβαρικῶν καὶ Τραγικῶν Ποιημάτων.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ.

Ο ΕΜΠΡΗΣΤΗΣ

(Μυθιστορία ἠλ. Βερτέ.—Μετὰφρασις Α. Β.)

[Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.]

ΙΔ'.

Ἡ κατηγορία.

Ἐλθοῦσαι εἰς τὴν πόλιν, ἡ Κ. Δυχαμέλ καὶ ἡ Ἀδριανὴ μετέβησαν εἰς τοῦ συμβολαιογράφου. Ὁ Κ. Περρέν εἶχεν ἐπιστρέψει, καὶ ὁ ἀρχιγράφος ἔσπευσε νὰ εἰσαγάγῃ αὐτὰς πρὸς τὸν προῖστάμενόν του. Ὑπεδέχθη δ' αὐτὰς οὗτος μεθ' ὅλης τῆς ἀβροφροσύνης καὶ τοῦ σεβασμοῦ, ὅστις προσῆκεν εἰς τὰς πλουσιωτάτας τῶν πελατίδων του. Καὶ ἀφοῦ προσέφερεν εἰς αὐτὰς τοὺς δύο καλλιτέρους κλιντήρας τοῦ δωματίου, εἶπεν εἰς τὴν κυρίαν Δυχαμέλ·

— Μὲ συγχωρεῖτε, κυρία, ἂν δὲν κατῴρθωσα νὰ ἔλθω εἰς τὸν πύργον τὰς τελευταίας αὐτὰς ἡμέρας. Ἀλλὰ μετ' ἀπουσίαν δύο ἡμερῶν, ἡῦρα τόσῃν ἐργασίαν καθύστεροῦσαν, καὶ τόσα λάθη τῶν γραφείων μου...

Ἡ κυρία Δυχαμέλ, παρορμηθεῖσα ὑπὸ νεύματος τῆς Ἀδριανῆς, ἐξέθηκε τὸν λόγον τῆς ἐλεύσεώς της. Ὁ συμβολαιογράφος, ἀκούσας τὸ ὄνομα τοῦ Νοέλ, συνέσπασε τὰς ὀφρῦς.

— Ἡ ὑπόθεσις εἶνε σπουδαία, κυρία, ὑπέλαβε, καὶ σὰς ὁμολογῶ ταπεινῶς ὅτι δὲν ἤξεύρω τί νὰ ὑποθέσω... Ἡγάπων καὶ ἐξετίμων αὐτὸν τὸν Νοέλ· ἀλλ' ἀρχίζω νὰ φοβοῦμαι ὅτι ἡπατώμην περὶ αὐτοῦ. Τοῦ εἶχον ῥητῶς ἀπαγορεύσει νὰ προβῇ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου του, καὶ ὅμως εὐθὺς τὴν ἐπομένην νύκτα, τῇ βοηθείᾳ δύο φίλων του, ἔσπευσε νὰ μὲ παρακούσῃ. Γνωρίζετε δὲ τὸ ἀποτέλεσμα. Γνωρίζετε ὅτι ποσότης πεντακοσίων χιλιάδων φράγκων, ἀντίτιμον τοῦ Βλινύ, δὲν φαίνεται διόλου εἰς τὸ ἐνεργητικὸν τῆς κληρονομίας, καὶ κατὰ τὴν πιθανωτάτην γνώμην εὐρίσκετο εἰς τὸ κιβώτιον τὸ ὁποῖον ἤνοιξεν ὁ Νοέλ... Ὅλα αὐτὰ τὰ εἶπον εἰς τὸν ἀνακριτὴν, ὅστις μὲ ἐκάλεσε, καὶ ἡ κατάθεσις μου τοῦ ἔκαμε μεγάλην ἐντύπωσιν.

— Πῶς, κύριε; ἠρώτησεν ἡ Ἀδριανὴ μετὰ δειλίας ἅμα καὶ ὀργῆς, ὑποθέτετε ὅτι ὁ Κ. Νοέλ, ὁ γενναῖος ἐκεῖνος νέος, ὅστις ἔσωσεν ἀπὸ τὰς φλόγας τὴν μητέρα μου κ' ἐμέ, εἶνε δυνατόν νὰ ᾔνε ἔνοχος τοιαύτης ἀτιμίας;

— Αἶ, δεσποινίς... δὲν εἶνε πρωτοφανὲς τὸ πρᾶγμα. Ἡ εὐκαιρία δημιουργεῖ πολλάκις τοὺς ἐγκληματίας.

— Εἶνε συκοφαντία, κύριε! Τὸ κατ' ἐμέ ἔχω τὴν βεβαιότητα, καὶ ἡμπορῶ νὰ ὀρκισθῶ... Καὶ τὰ δάκρυα διέκοψαν τοὺς λόγους της. Ὁ συμβολαιογράφος ἠτένισεν ἐπ' αὐτὴν βαθὺ καὶ διααυγὲς βλέμμα.

— Ἐνοῶ, δεσποινίς, εἶπε τὴν ἐκπληξιν καὶ τὴν λύπην σας. Ἡ ἀγαθὴ καὶ χρηστὴ σας καρδιά δὲν παραδέχεται ὅτι ἄνθρωπος, τοῦ ὁποίου ἐδοκιμάσατε τὴν ἀφοσίωσιν, ἦτο δυνατόν νὰ ὑποκύβῃ εἰς εὐτελὴ πειρασμόν... Ἀλλὰ, σὰς ἐπαναλαμβάνω, τὸ πρᾶγμα δὲν εἶνε πρωτοφανὲς, καὶ ἀπαντῶνται παραδείγματα ἀνθρώπων γενναίων συγχρόνως καὶ εὐτελῶν. Ἐπειτα, τίποτε δὲν ἀποδεικνύει ὅτι ὁ Νοέλ Λετελιέ διέπραξεν αὐτοπροσώπως τὴν ὑπεξαίρεσιν αὐτὴν· ἴσως κανεῖς ἐκ τῶν συντρόφων του, μὲ ὅλην τὴν ἀγαθὴν ὑπόληψιν, τὴν ὁποίαν ἀπολαμβάνουν ὅλοι...

— Ἀλλὰ σεῖς, κύριε Περρέν, διέκοψεν ἡ κυρία Δυχαμέλ, πῶς δὲν παρενέβητε εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν; Ἐχω εἰς σὰς ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην. Διατί δὲν ὑπήγατε νὰ ἰδῇτε τὸν Κ. Νοέλ καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ ν' ἀκούσετε τί ἀντιτάττουν εἰς αὐτὰς τὰς συκοφαντίας;

— Ἡμποροῦσα νὰ σὰς ἀπαντήσω, κυρία, ὅτι μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν μου δὲν ἔλαβα καιρόν· ἀλλὰ προτιμῶ μᾶλλον νὰ σὰς ὁμολογήσω, ὅτι ἐθεώρησα τὴν ὑπόθεσιν πολὺ λεπτήν, κ' ἐπροτίμησα νὰ περιμείνω τὸ πέρας τῆς δικαστικῆς ἀνακρίσεως. Ἐπειτα, ἀφοῦ ὁ Κ. Λοβεδὺ κατέθηκε καταγγελίαν ἐν ὀνοματί σας, δὲν ἡδυνάμην ἐγὼ νὰ ἀντιλέξω...